

human.kind

“menneskehet. verdighet. vennlighet. medmenneskelighet”

Her er et ressurshefte som kan brukes enten i stedet for eller i tillegg til Prezi-presentasjonen. Elever kan studere heftet på egenhånd eller i klassesamtale med lærer¹ før man spiller kortspillet *human.kind*. Vi har også et eget kildehefte, hvis man ønsker å gå mer i dybden på noen av temaene.

¹ Denne workshopen tar opp sensitive temaer, dette bør tas opp i gruppen/klassen innledningsvis. Se gjerne Prezi-presentasjonen.

1) Menneskehandel som globalt fenomen

Definisjoner:

- Menneskehandel er utnyttelse av mennesker, f.eks. tvangsarbeid, tvangsekteskap eller seksuell utnyttelse², f.eks. i prostitusjon eller pornografi.
- Straffeloven §257:
Når en person ved hjelp av enten vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder noen til:
 - prostitusjon eller andre seksuelle ytelser
 - tvangsarbeid eller tvangstjenester, for eksempel tigging
 - krigstjeneste i utlandet
 - fjerning av organer

Ofre for menneskehandel har økt kraftig de siste årene og anslås å være oppe i 50 millioner på verdensbasis

Bakpersoner/det illegale apparatet omsetter for 150 milliarder dollar årlig

Den vanligste formen for menneskehandel globalt er seksuell utnyttelse (over 50%), etter det er det tvangsarbeid (38%)

Drivkrefter/det som gjør at menneskehandel skjer

1. profitt, ønske om å tjene penger.
2. etterspørsel, f.eks. etter seksuelle tjenester.
3. mennesker i sårbare situasjoner

² Denne workshopen går hovedsakelig inn på den delen av menneskehandel som handler om digital seksuell utnyttelse.

Hvem er utsatt?

- Flertallet er kvinner og barn, men også et stort antall menn blir utnyttet
- Det er større andel menneskehandel i det globale sør (lavinntektsland)
- Sårbarhetsfaktorer gjør at enkelte mennesker er mer utsatt for utnyttelse. Barn, mennesker på flukt og personer med funksjonsnedsettelse er eksempler på svært sårbare grupper som fremstår som lette ofre for menneskehandlere. Barn og unge som har blitt utsatt for seksuelle overgrep og omsorgssvikt er også spesielt utsatt, i tillegg til en faktor som svært ofte går igjen, nemlig fattigdom

Krig, klima og pandemi

Både krig og klimaendringer kan føre mennesker på flukt og frata dem sentrale trygghetsmekanismer (som. f.eks. husly, livsgrunnlag, statlig beskyttelse). Dette gjør mennesker spesielt sårbare for utnyttelse.

2) Prostitusjon og seksuell utnyttelse

Store deler av sexindustrien er preget av utnyttelse. Majoriteten av de som utnyttes er kvinner og barn, men også menn blir utnyttet.

Det er ofte vanskelig å avsløre utnyttelsen, ofrene er ofte i sårbare situasjoner.

Hvor finner vi prostitusjon i Norge i dag?

Gateprostitusjon, inneprostitusjon, internett og sosiale medier, hotell, nattklubber, sexklubber.

4

Sexkjøpsloven

Hva er lovgivningen i Norge når det gjelder prostitusjon?

I Norge ble sexkjøpsloven innført i 2009. Kort fortalt går den ut på at det er straffbart å kjøpe seksuelle tjenester, men ikke straffbart å selge. På den måten anerkjenner loven at det i veldig mange tilfeller er snakk om at den som selger er den sårbare part.

Vi kan også si at den skulle ha en *normgivende* virkning.

Det har vært mye debatt rundt denne loven, og uenighet om den faktisk har den hensikten den er ment til å ha. Her har ulike interessegrupper og politiske partier sine meninger. Motstandere av loven mener at den ikke har noen særlig effekt, at forholdene for folk i prostitusjon ikke har blitt bedret, eller til og med har blitt forverret pga. loven.

De som mener det er positivt at vi har denne lovbestemmelsen, peker på det normative (holdningsskapende effekt) og at det kan bidra til å redusere etterspørsel.

⁴<https://www.nrk.no/dokumentar/xl/slik-organiseres-prostitusjonen-i-massasjesalongene-1.16161525>

3) Digitale former for utnyttelse

Seksuell utnyttelse skjer i økende grad på og via digitale plattformer

Både voksne og barn utnyttes gjennom digitale plattformer.

Det skjer på ulike måter og via ulike kanaler, i denne sammenheng skal vi se nærmere på pornobransjen fordi unge i så stor grad blir eksponert for dette og fordi vi vet at menneskehandel er en stor del av industrien.

Hva har dette med porno å gjøre?

Pornografi er en viktig drivkraft bak den globale seksuelle utnyttelsen ettersom den preges av utnyttelse av voksne og barn. Mange av de som utnyttes i prostitusjon

utnyttes også til produksjon av pornofilmer. Man har ingen garanti for at de man ser i pornofilmen har gitt sitt samtykke til å være med. Hvis vi kan redusere pornografikonsumet, altså hvor mye man ser på porno, er det en måte å forebygge seksuell utnyttelse på.

Sugardating, grooming og Onlyfans

Noen nyere former/begreper og digitale plattformer hvor barn og unge er spesielt utsatt for overgrep eller utnyttelse.

Sugardating har vokst frem i Norge de siste årene. Fremstår utad som et dating-tilbud mellom en eldre og en yngre person, ofte omtalt som "sugardaddys" og "sugarbabes". Man kommer gjerne i kontakt på ulike sosiale medier. Kan framstå uproblematisk. Men når det utveksles penger eller andre verdier i bytte mot seksuelle tjenester, er det faktisk prostitusjon. I november i år ble det faktisk avsagt en dom i Høyesterett som slår fast nettopp dette⁵. Er den ene parten under 16 år, er det også snakk om overgrep.

Grooming er et annet fenomen man har sett mer av de siste årene. Det er det at en voksen person avtaler et møte med et barn under 16 år i den hensikt å begå et seksuelt overgrep. Ofte starter kontakten mellom voksen og barn på digitale plattformer. Grooming er straffbart, med en strafferamme på inntil 1 års fengsel etter straffelovens § 306, dersom den voksne parten har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas⁶. Altså et overgrep trenger ikke å ha inntruffet, det å ha avtalt et møte er en straffbar handling i seg selv.

OnlyFans er en abonnementsbasert webtjeneste der innholdsprodusenter kan tjene penger på brukere som abonnerer på deres innhold. Innholdsprodusentene kan motta penger direkte fra sine «fans» på månedlig basis, som pay-per-view eller som enkeltstående tips. Onlyfans har utviklet seg til å bli en plattform der unge mennesker produserer og deler mye pornografisk materiale. Nettstedet har blant annet blitt kritisert for å inneholde overgrepsmateriale og for å ikke ha mekanismer som beskytter mindreårige både fra å se og dele pornografisk innhold.

⁵https://www.nrk.no/trondelag/mann-fra-trondelag-domt-i-hoyesterett-_sugardating-med-seksuelle-tjenester-er-straffbart-1.16164477

⁶ https://snl.no/grooming_-_strafferett

Hva er problematisk med innholdet i pornoen?

Barn og unge eksponeres for mye mer porno i dag enn tidligere, noe som har å gjøre med at porno finnes på mange forskjellige digitale plattformer. Medietilsynets undersøkelse fra 2022 viser at 4 av 10 unge i alderen 13–18 har fått reklame for porno på nett⁷

Her er noen problematiske sider ved pornobransjen og hva innholdet kan gjøre med barn og unge:

1) For det første: Mye av pornoen viser faktiske overgrep og seksuell utnyttelse

Materiale på slike sider kan vise faktiske overgrep og utnyttelse. Og det er ikke lett for en forbruker å skille mellom det som er det og ikke.

Stor etterspørsel etter pornografisk innhold er drivkraft for utnyttelse. Pornoindustrien er med på å videreføre menneskehandel som globalt fenomen, og en måte å jobbe mot dette er å jobbe med å redusere etterspørsel etter porno.

⁷

<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2022/barn-og-medier-2022-porno-desember-2022.pdf>

Store selskaper tjener mye penger, blant annet MindGeek som står bak Pornhub. De siste par årene har verdens største pornonettssted, Pornhub vært i nyhetene med mange negative overskrifter. Avsløring etter avsløring har vist hvordan hvordan pornogiganten, tjener penger på innhold som involverer utnyttelse av sårbare barn og voksne, og heller ikke har noe godt system for å verifisere alderen til personer som er med i filmene som lastes opp, og heller ikke sikre at tilstrekkelig samtykke foreligger. Det er også veldig lett for hvem som helst å laste opp filmer, så lenge man har en brukerkonto der. Våren 2020 kunne vi lese om Rose Kalemba sin historie på BBC News. Rose var 14 år da hun ble bortført og voldtatt av tre menn, før filmene ble lagt ut på pornosiden gjentatte ganger. Det skulle ta Rose 6 måneder å få Pornhub til å fjerne videoene av henne.

Også historier om norske ungdommer kom til syne. Som historien om norske "Kaja", som opplevde at ekskjæresten lastet opp sexvideoer uten hennes samtykke på Pornhub⁸

MAREITT: Fleire tusen menneske har sett sexvideoar av «Kaja», sjølv om ho aldri har samtykt til det. Alle illustrasjonar: Ingrid Reime

«Kaja» hamna på Pornhub utan samtykke: – Ein mister ein del av sjela si

Traffickinghub --> En kampanje med formålet er å holde Pornhub ansvarlig for å muliggjøre, distribuere og tjene penger på seksuell utnyttelse og seksuelle overgrep.

Heldigvis ser vi at det å kaste lys på urettferdighet kan nytte. Kampanjen Traffickinghub er et eksempel på dette.

Traffickinghub ble grunnlagt av Laila Mickelwait i februar 2020 og ble raskt en global bevegelse av individer og organisasjoner. Formålet er å holde Pornhub ansvarlig for å muliggjøre, distribuere og tjene penger på seksuell

⁸ <https://p3.no/overgrepfilmer-og-hevnporno-pa-pornhub-ein-mister-ein-del-av-sjela-si/>

utnyttelse og seksuelle overgrep. Over 600 organisasjoner, over 200 overlevende og to millioner mennesker har gått sammen for å kreve at Pornhub og dets morselskap MindGeek må stå til juridisk ansvar for utnyttelsen på deres plattformer.

For ett år siden skjedde det et gjennombrudd i denne #traffickinghub-saken. Etter press fra sivilsamfunnsaktører og en stor kritisk kronikk publisert i New York Times av prisbelønte journalisten Nicholas Kristof, annonserte Visa og Mastercard at de ville bryte med samarbeidet med Pornhub. Dette ledet til at Pornhub tok det drastiske steget med å slette en stor andel av sine videoer med "Uverifisert innhold", nærmere bestemt 10 millioner videoer⁹.

Man kan dessverre fortsatt finne ulovlig innhold, både på Pornhub og på de andre pornosidene.

⁹ <https://www.instagram.com/p/Cg4JaAyKJGc/>

2) For det andre: Pornoen kan forskyve grensene våre

Porno kan påvirke synet vi har på kropp, sex og aksept for seksuell vold og krenkelser.

Majoriteten av barn og unge i dag bruker pornografi for å lære om sex. Mange sier at de ser på porno fordi de føler at de ikke får god nok seksualundervisning på skolen. Mye av innholdet i pornoen kan for eksempel få barn og unge til å tenke at voldelig sex eller krenkelser er normalt. F.eks kveling.

I USA ble det gjort et forskningsprosjekt som tok for seg et tilfeldig utvalg med 304 scener hentet fra de mest populære pornofilmene. 88,2 % av filmene inneholdt fysisk vold, og 48,7% inneholdt psykisk vold, altså krenkende ord.

Potensielt destruktivt for barn og unges helse og relasjoner

Dette kan potensielt være destruktivt for barn og unges egen helse og relasjoner.

Innhold i mainstreampornoen viser motiver og framstillinger som kan normalisere undertrykkende maktstrukturer, kjønnsrollemønster og rasisme. I mye av pornoen vises undertrykkende maktbruk mellom en eller flere parter, dette er veldig problematisk. Det kan gå på alder, kjønn eller rasisme. Dette kan være med på å forskyve grensene våre for hva som er akseptabelt.

Pornobruk blant barn og unge

Medietilsynet publiserte i desember 2022 en undersøkelse¹⁰ der ungdom mellom 13 og 18 ble spurt om porno på nett; om de har sett dette, hvor gamle de var første gang de så porno, hvordan de opplevde det, og om de har fått reklame for porno på nett. Her er fire av hovedfunnene:

1) Over halvparten av 13–18-åringene svarer at de har sett porno på nett. Sammenlignet med 2018 er det en økning på 10 prosent.

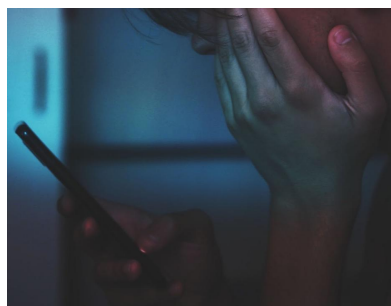
2) En betydelig høyere andel av guttene enn jentene svarer at de har sett porno på nett (68 mot 34 prosent).

3) Til sammen 55 prosent av 13–18-åringene som har sett porno på nett, så porno for første gang før fylte 13 år.

4) Over 2 av 10 har fått reklame for porno via TikTok. Her ser vi en kraftig økning på 16 prosentpoeng sammenlignet med 2020-undersøkelsen.

Les gjennom funnene.

- > Hva syns dere er verdt å merke seg?
- > Er det noe som overrasker, eller ikke overrasker?
- > Er det noe som bør bekymre?

¹⁰<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2022/barn-og-medier-2022-porno-desember-2022.pdf>

Så hva kan vi gjøre i kampen mot menneskehandel og seksuell utnyttelse?

Mange unge kan bli overveldet av å høre om det store systematiske utnyttelsene av mennesker i verden – kan det virkelig være noe som nytter å gjøre?

JA!

-> engasjer deg (snakk, skriv, diskuter, del, spre kunnskap)

-> ta bevisste valg som ikke skaper etterspørsel etter varer eller tjenester av ofre for menneskehandel

-> hold myndigheter og bedrifter ansvarlige

